

Prediction of neuroticism based on attachment styles and early maladaptive schemas in clients of counseling centers in the City of Qom

Marzie Motaghian¹, Sohrab Abdi Zarrin²

1-M.A, Department of Clinical Psychology, Islamic Azad University (Arak Branch), Arak, Iran (Corresponding Author). E-mail: M-motaghian1989@yahoo.com

2-Assistance professor, Department of Educational Sciences, University of Qom, Qom, Iran.

Received: 30/08/2019

Accepted: 24/11/2019

Abstract

Introduction: Neuroticism is defined as a general tendency to experience negative feelings. This factor is very important in psychology to predict of people's behavior.

Aim: The present study aimed at Predicting neuroticism based on attachment styles and early maladaptive schemas in clients of counseling centers in the City of Qom.

Method: This is a descriptive correlational study. The statistical population included all patients of counseling centers in Qom in 1395. A sample of 77 women and 50 men were randomly selected. Measurement tools included NEO Personality Inventory (NEO long form, NEO-PI-R), the Young Schema Questionnaire (long-form third edition of 232 questions) and Adult Attachment Inventory (AAI). To analyze the data, Pearson correlation coefficient and multiple regression were used.

Results: The results showed that the entire early maladaptive schemas and all three attachment styles (secure, avoidant, ambivalent) could significantly predict neuroticism of clients of counseling centers ($P<0.05$), ($P<0.01$). Although all early maladaptive schemas and all three attachment was negatively correlated with neuroticism, and also three schemas namely abandonment/instability, insufficient self-control/ self-discipline, and negativity/pessimism and two attachment styles that are secure and ambivalent predicted neuroticism more accurately.

Conclusion: Results revealed that the simultaneous role of attachment styles and early maladaptive schemas is significant in the Prediction of neuroticism. They imply that in counseling sessions with patients who suffer from neuroticism, the counsellor must take into consideration the early maladaptive schemas and attachment styles.

Keywords: Neuroticism, Attachment styles, Early maladaptive schemas

---

How to cite this article : Motaghian M, Abdi Zarrin S. Prediction of neuroticism based on attachment styles and early maladaptive schemas in clients of counseling centers in the City of Qom. Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry. 2019; 6 (5): 118-128 .URL: <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-718-fa.pdf>

Copyright © 2018 the Author (s). Published by Kurdistan University of Medical Sciences. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial License 4.0 (CCBY-NC), where it is permissible to download, share, remix, transform, and buildup the work provided it is properly cited. The work cannot be used commercially without permission from the journal.

پیش بینی روان رنجوری بر اساس سبک های دلبستگی و طرح واره های ناسازگار اولیه در مراجعین مراکز مشاوره شهر قم

مرضیه متقیان^۱، سهراب عبدی زرین^۲

۱. مربی، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، اراک، ایران (مولف مسئول). ایمیل: M-motaghian1989@yahoo.com

۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه قم، قم، ایران.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۹/۰۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۶/۰۸

چکیده

مقدمه: روان رنجوری تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی تعریف شده است و به عنوان یکی از خصیصه‌های مهم در حوزه روانشناسی برای پیش بینی رفتار افراد مطرح است.

هدف: پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی روان رنجوری بر اساس سبک‌های دلبستگی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در مراجعین مراکز مشاوره شهر قم صورت گرفته است.

روش: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل مراجعین مراکز مشاوره شهر قم در سال ۱۳۹۵ بود. نمونه‌ای شامل ۷۷ نفر زن و ۵۰ نفر مرد به روش در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه شخصیتی نئو-فرم بلند، پرسشنامه طرح‌واره یانگ-فرم بلند و پرسشنامه دلبستگی بزرگسال بود. برای بررسی و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد همه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و هر سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به صورت معناداری قادر به پیش‌بینی متغیر روان رنجوری بودند ($P < 0/05$) و ($P < 0/01$). و همچنین بیشترین توانایی پیش‌بینی روان رنجوری را سه طرح‌واره رهاشدگی / بی‌ثباتی، عدم خویشنداری / خود انضباطی ناکافی، منفی‌گرایی / بدبینی و دو سبک دلبستگی ایمن و دوسوگرا داشتند.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های پژوهش، نقش همزمان سبک‌های دلبستگی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در پیش‌بینی روان رنجوری افراد شایان توجه است. بنابراین می‌توان چنین تبیین کرد که در جلسات مشاوره با مراجعانی که مشکلات مربوط به روان رنجوری دارند بایستی به مقوله‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی آنان هم توجه داشت.

کلید واژه‌ها: روان رنجوری، سبک‌های دلبستگی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه

مقدمه

تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی چون ترس، غم، اضطراب، عصبانیت، احساس گناه و نفرت مجموعه حیطه روان رنجوری را تشکیل می دهد. هر چند روان رنجوری چیزی بیشتر از آمادگی برای ناراحتی های روانشناختی دارد. نمرات بالا در این عامل ممکن است نشانه احتمال بالا برای ابتلا به برخی از انواع مشکلات روانپزشکی باشد. اقراد با نمرات پایین در این صفت آرام و راحت می باشند و در مواردی که امور مطابق خواست آن ها پیش نمی رود، ستیزه جویی نمی کنند (گروسی فرشی، ۱۳۸۰). متخصصین بالینی انواع گوناگونی از ناراحتی های عاطفی چون اضطراب اجتماعی، افسردگی و خصومت را در فرد تشخیص می دهند، اما مطالعات بی شمار نشان می دهد افرادی که مستعد یکی از این وضعیت های عاطفی هستند احتمالاً وضعیت های دیگر را نیز تجربه می کنند (مک کری و کوستا، ۱۹۹۱). بنابراین در جهت تحصیل بهداشت روان جامعه، لازم است عواملی که می توانند روان رنجوری را پیش بینی کنند، تشخیص داده و در جهت کاهش این عوامل و کم کردن عواطف و هیجانات منفی و آسیب های ناشی از آن، اقدامات پایه ای و پیشگیرانه به عمل آورد.

یکی از عواملی که می توان به بررسی پیش بودن آن در روان رنجوری پرداخت، طرحواره های ناسازگار اولیه است. طرحواره های ناسازگار اولیه، زمینه بسیار پایا و با دوام بین فردی و بسیار ناکارآمدی است که در جریان کودکی رشد می کند و در تمام طول عمر گسترش می یابد و از این رو، افراد را در برابر اختلالات روانشناختی آسیب پذیر می کند (یانگ و کلسکو، ۲۰۰۳). یانگ بیان می کند برخی از طرحواره ها به ویژه آن ها که

عمدتاً در نتیجه تجارب ناگوار دوران کودکی شکل می گیرند ممکن است هسته اصلی اختلالات شخصیت، مشکلات منش شناختی خفیف تر و بسیاری از اختلالات مزمن محورا قرار بگیرند (دامینو^۳ و همکاران، ۲۰۱۵). طرحواره های ناسازگار اولیه، خودشان را از طریق تحریف های شناختی، الگوهای زندگی خود آسیب رسان نشان می دهند و به طور مستقیم و غیرمستقیم منجر به پریشانی و مشکلات روانشناختی می شوند (تیم، ۲۰۱۰).

دل بستگی ایمن به دیگران، خودگردانی، آزادی در بیان نیازها، نیازهای اولیه ای می باشند (یانگ، ۱۹۹۱) که کودک باید به منظور دنبال کردن یک رشد سالم به آن ها دست یابد (تیم، ۲۰۱۰). وقتی مراقبان، دستیابی به یک یا تعداد بیشتری از این نیازها را مشکل سازند، طرحواره های ناسازگار اولیه رشد می یابند (وانگ^۵ و همکاران، ۲۰۱۰) بنابراین هجده طرحواره بر اساس نیازهای هیجانی ارضا نشده تقسیم می شوند که آن ها را حوزه های طرحواره می نامند. حوزه اول: طرد و بریدگی (عدم ارضای نیاز به ثبات، امنیت، محبت، عشق و تعلق خاطر) و طرحواره های مبتنی بر آن عبارتند از بی ثباتی / رهاشدگی، بی اعتمادی / بد رفتاری، محرومیت هیجانی، نقص / شرم، انزوای اجتماعی / بیگانگی. حوزه دوم: خودگردانی و عملکرد مختل (افراط و تفریط در حمایت از کودک و کاهش اعتماد به نفس کودک) و طرحواره های مرتبط عبارتند از وابستگی / بیکفایتی، آسیب پذیری نسبت به ضرر یا بیماری، خودتحويل نیافته / گرفتار و شکست. حوزه سوم: محدودیت های مختل (مشکل در ارتباط با احترام به حقوق دیگران، همکاری کردن، متعهد بودن یا دستیابی به اهداف بلند مدت) و طرحواره های مرتبط

³- Damiano

⁴- Thimm

⁵- Wang

¹- McCrae & Costa

²- Young & Klosko

اجتناب می‌کنند. و بالاخره به کودکانی که در غیاب مادرشان بشدت مضطرب می‌شوند و پس از بازگشت مادر به او می‌چسبند یا او را از خود می‌رانند می‌گویند کودکان وابسته غیر ایمن که در غیاب مادر بی‌تابی زیاد می‌کنند (ماسن^۱ و همکاران، ۲۰۰۵)

زارعی، بلداجی و حیدری (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی رابطه ساده و چندگانه سبک‌های دلبستگی با صفات پنج عامل شخصیت پرداخت. نتایج تحلیل رگرسیون در این پژوهش نشان داد که سبک دلبستگی ایمن با صفت روان‌رنجورخویی رابطه منفی و سبک‌های دلبستگی دو سوگرا و اجتنابی رابطه مثبت داشت که این نتیجه با نتایج پژوهش‌های بشارت و همکاران (۱۳۸۶)، دنیز^۲ و همکاران (۲۰۰۵)، دیلماس^۳ و همکاران (۲۰۰۹)، مک‌ماهان^۴ و همکاران (۲۰۰۷) همسو بود. همچنین می‌توان به نتایج مطالعه طولی کالویت^۵ و همکاران (۲۰۱۳) اشاره کرد که دریافتند طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به بروز هراس اجتماعی منجر می‌شود و این مطالعه نشان می‌دهد که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه می‌تواند با یکی از صفات روان‌رنجوری ارتباط معناداری داشته باشد. موریس^۶ طی مطالعه‌ای گزارش کرد که تمامی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با عامل روان‌رنجوری همبسته است (موریس و همکاران، ۲۰۰۶). در همین راستا ساوا و همکاران^۷ (۲۰۰۹) نشان داد که بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با روان‌رنجوری بالا رابطه معناداری وجود داشت. علاوه بر این، بهرامی زاده و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود نشان داد که تمامی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با روان‌رنجوری به طور معناداری

عبارتند از استحقاق / بزرگ‌منشی و خودکنترلی ناکافی. حوزه چهارم: دیگر جهت‌مندی (توجه بیش از حد به دیگران و عدم رسیدگی به ارضای نیازهای خود) و طرح‌واره‌های مرتبط عبارتند از اطاعت، ایثار و پذیرش جویی / جلب توجه. حوزه پنجم: گوش به‌زنگی بیش از حد و بازداری (واپس‌زنی احساسات و تکانه‌های خودانگیخته و عمل طبق قواعد انعطاف‌ناپذیر و درونی شده خود) و طرح‌واره‌های مبتنی بر آن عبارتند از منفی‌گرایی / بدبینی، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه / عیب‌جویی افراطی و تنبیه (یانگ، ۱۹۹۱).

طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر روی عمیق‌ترین سطوح شناختی عمل می‌کنند و معمولاً خارج از هشیاری هستند و افراد را از لحاظ روانشناختی در برابر افسردگی، اضطراب، روابط ناکارآمد، اعتیاد و مشکلات روانی آسیب‌پذیر می‌سازد (وانگ و همکاران، ۲۰۱۰). از طرف دیگر مطالعات نشان دادند که سبک‌های دلبستگی بر سازه‌های روانشناختی تأثیرگذار هستند. دلبستگی پیوند یا گره‌های هیجانی پایدار بین دو فرد است به طوری که یکی از طرفین کوشش می‌کند نزدیکی یا مجاورت با موضوع دلبستگی را حفظ نموده تا مطمئن شود که ارتباط ادامه می‌یابد (نوعی ایران و علیلو، ۱۳۹۴). اینزورث چنین نتیجه‌گیری کرد که سه سبک عمده دلبستگی وجود دارد: دلبستگی ایمن، دلبستگی نایمن مضطرب / دو سوگرا و دلبستگی نایمن اجتنابی. به طور کلی به کودکانی که پس از رفتن مادر کمی ناراحتی نشان می‌دهند و پس از بازگشت او به طرفش می‌روند و زود آرام می‌شوند می‌گویند کودکان دلبسته ایمن. به کودکانی که از رفتن مادر شکایتی نمی‌کنند و به هنگام بازگشت با رضایت به بازی خود ادامه می‌دهند می‌گویند کودکان دلبسته غیر ایمنی که از مادر خود

¹- Mason

²- Deniz & etal

³- Dilmaç & etal

⁴- McMahon

⁵- Calvete

⁶- Muris

⁷- Sava

همبسته است. رضایی و همکاران (۱۳۹۲) نشان دادند که بین طرحواره های ناسازگار اولیه با روان رنجوری بالا همبستگی مثبت معناداری وجود دارد. بر اساس مطالب بیان شده، پژوهش حاضر با هدف پیش بینی روان رنجوری بر اساس سبک های دلبستگی و طرحواره های ناسازگار اولیه در مراجعین مراکز مشاوره شهر قم انجام شده است.

روش

روش تحقیق، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه مراجعین مراکز مشاوره شهر قم در سال ۱۳۹۵ بود؛ که از این بین با توجه به نوع مطالعه و تعداد متغیرهای پیش بین در تحلیل رگرسیون بنا به توصیه تاباچینک و فیدل^۱ حجم نمونه براساس قاعده تعداد متغیرهای پیش بین به اضافه ۱۰۴ (یعنی $104 + 2 = 106$) برآورد شد. در نهایت با در نظر گرفتن مسائل اجرایی، هزینه و افت آزمودنی ها، حجم نمونه نهایی ۱۲۷ نفر تعیین شد. بر اساس روش نمونه گیری در دسترس ۱۲۷ نفر به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب و پس از اخذ رضایت نامه آگاهانه و کتبی مبنی بر موافقت با شرکت در پژوهش هر سه پرسشنامه پژوهش (شخصیتی نئو، دلبستگی بزرگسال و طرحواره یانگ) را تکمیل نمودند. ملاک های ورود به پژوهش عبارت بودند از تشخیص شکایت اصلی مبتنی بر مشکلات فردی و مقطع سنی بین ۱۸ تا ۴۸ سال و رضایتمندی از شرکت در مطالعه و ملاک های خروج در پژوهش عبارت بودند از داشتن اختلالات سایکوتیک و یا دیگر اختلالات شدید روانشناختی، عقب ماندگی ذهنی و آلزایمر و مشکلات شناختی دیگر که مانع از پاسخگویی صحیح به سؤالات شود.

ابزار

در این پژوهش از سه پرسشنامه شخصیتی نئو- فرم بلند (Neo-PI-R)، پرسشنامه دلبستگی بزرگسال (AAI) و پرسشنامه طرحواره یانگ (فرم بلند- ویراست سوم- ۲۳۲ سوالی) استفاده شد.

پرسشنامه شخصیتی نئو (NEO-PI-R): این پرسشنامه ۵ عامل اصلی شخصیت و ۶ خصوصیت در هر عامل یا به عبارتی ۳۰ خصوصیت را اندازه می گیرد و بر این اساس ارزیابی جامعی از شخصیت را ارائه می دهد. پرسشنامه مذکور دارای دو فرم یکی (S) برای گزارش های شخصی است و شامل ۲۴۰ سوال پنج درجه ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف است که توسط خود آزمودنی درجه بندی می شود و متناسب مردان و زنان در تمام سنین است. و دیگری فرم (R) یا تجدید نظر شده نام دارد و بر اساس درجه بندی های مشاهده گر است. این فرم نیز دارای همان ۲۴۰ سوال بوده با این تفاوت که با ضمیر سوم شخص شروع می شود. فرم (R) هم می تواند به طور مستقل برای ارزیابی شخصیت به کار رود و هم به عنوان مکملی برای گزارش های شخصی فرم (S) و یا روایی آن مورد استفاده قرار گیرد. هنجاریابی این پرسشنامه که توسط گروسی فرشی روی نمونه ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه های تبریز، شیراز و دانشگاه های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت، ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان رنجوری، برون گرایی، باز بودن، سازگاری و با وجدانی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد. جهت بررسی اعتبار محتوایی این آزمون از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی (S) و فرم ارزیابی مشاهده گر (R)، استفاده

^۱- Tabachnick & Fidell

ناسازگارانه اولیه در ۵ حوزه مختلف طرح واره ای است. افراد خودشان را براساس این که کدام طرحواره ها وضعیت آنان را توصیف می کند، بر مبنای مقیاس ۶ درجه ای لیکرت ارزیابی می کنند. آلفای کرونباخ در مورد ۱۸ مقیاس این پرسشنامه مطلوب و بین ۰/۷۹ تا ۰/۹۳ به دست آمده است. نتایج بازآزمایی با فاصله ۱۵ روز در مورد ۱۸ طرح واره بین ۰/۶۷ تا ۰/۸۴ گزارش شده است. این پرسشنامه از اعتبار صوری مطلوبی برخوردار است (فتی و همکاران، ۱۳۸۸).

یافته ها

اطلاعات جمعیت شناختی بیان می کند که ۷۷ نفر زن و ۵۰ نفر مرد شرکت کننده در این پژوهش در دامنه سنی ۱۸ تا ۴۸ سال قرار داشته و میانگین سنی آن ها ۳۳ است. حداقل مدرک تحصیلی سیکل و حداکثر کارشناسی ارشد داشتند. همچنین در این پژوهش که با هدف پیش بینی روان رنجوری بر اساس سبک های دلبستگی و طرح واره های ناسازگار اولیه در مراجعین مراکز مشاوره شهر قم صورت گرفت، در سطح آمار توصیفی از میانگین و انحراف معیار و در سطح آمار استنباطی، از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند گانه استفاده شده است، که نتایج مربوط به آن در جداول زیر ارائه شده است.

شد، که حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل سازگاری بود (۶).

پرسشنامه دلبستگی بزرگسال (AAI): این مقیاس که با استفاده از مواد آزمون دلبستگی هازن و شیور (۱۹۸۷) و در مورد دانشجویان دانشگاه تهران هنجاریابی شده است، یک پرسشنامه دو قسمتی می باشد. در قسمت اول سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا بر حسب ۲۱ سوال در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت (هیچ=۱؛ کم=۲؛ متوسط=۳؛ زیاد=۴؛ خیلی زیاد=۵) از هم متمایز می شوند. ضریب آلفای کرونباخ پرسش های هر یک از زیر مقیاس های ایمن، اجتنابی و دوسوگرا در مورد یک نمونه دانشجویی ($n=240$) برای کل آزمودنی ها به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۷۲، ۰/۷۲ می باشد. ضریب همبستگی بین نمره های آزمودنی های دختر و پسر به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۸۷ بود. ضریب پایایی بازآزمایی مقیاس دلبستگی بزرگسالان برای یک نمونه ۳۰ نفری در دو نوبت با فاصله دو هفته برای کل آزمودنی ها $r=0.92$ ، آزمودنی ها پسر $r=0.93$ و آزمودنی های دختر $r=0.90$ محاسبه شد (بشارت و همکاران، ۱۳۸۶).

پرسشنامه ی طرحواره یانگ (فرم بلند- ویراست سوم- ۲۳۲ سوالی): این پرسشنامه یک ابزار خودسنجی است که دارای ۲۳۲ آیتم جهت ارزیابی ۱۸ طرحواره ی

جدول ۱ ضریب همبستگی پیرسون متغیر روان رنجوری با طرح واره های ناسازگار اولیه ($N = 127$)

ردیف	طرح واره های ناسازگار اولیه	روان رنجوری	میانگین	انحراف استاندارد
۱	محرومیت عاطفی	۰/۴۷۱**	۲۶/۰۵	۱۲/۹۲
۲	رها شدگی / بی ثباتی	۰/۷۵۹**	۴۱/۷۴	۱۵/۳۱
۳	بی اعتمادی / بد رفتاری	۰/۵۸۹**	۳۹/۸۰	۱۴/۸۵
۴	انزوای اجتماعی / بیگانگی	۰/۶۱۱**	۲۰/۰۱	۱۰/۴۳
۵	نقص و شرم	۰/۶۰۳**	۲۶/۸۵	۱۲/۸۸
۶	شکست	۰/۶۰۱**	۲۰/۴۲	۱۰/۱۹
۷	وابستگی / بی کفایتی	۰/۶۳۷**	۲۸/۱۸	۹/۶۳

۱۰/۱۷	۲۳/۰۹	۰/۵۱۸**	آسیب پذیری نسبت به خود	۸
۹/۳۰	۲۰/۹۸	۰/۴۷۱**	خود تحول نیافته / گرفتار	۹
۹/۹۸	۲۳/۹۶	۰/۶۹۵**	اطاعت	۱۰
۱۸/۷۸	۵۰/۹۷	۰/۳۲۴**	ایثار	۱۱
۸/۴۱	۱۹/۷۲	۰/۶۳۷**	بازداری هیجانی	۱۲
۱۵/۸۲	۴۸/۶۶	۰/۵۱۶**	معیارهای سرسختانه	۱۳
۹/۷۹	۲۷/۸۱	۰/۵۱۱**	استحقاق/ بزرگ منشی	۱۴
۱۳/۸۵	۳۸/۰۳	۰/۷۱۴**	عدم خویشتن داری خود	۱۵
۱۲/۹۲	۳۴/۶۵	۰/۵۴۷**	پذیرش جویی/ جلب توجه	۱۶
۱۰/۶۷	۲۵/۰۷	۰/۶۸۰**	منفی گرایی/ بدبینی	۱۷
۱۱/۵۹	۳۵/۴۴	۰/۵۹۱**	تنبیه	۱۸

اولیه مثبت و معنی دار بود، اما کمترین میزان همبستگی بین روان رنجوری و متغیر ایثار است ($r=0/324$).
 بیشترین میزان همبستگی بین متغیر روان رنجوری و طرح‌واره رهاشدگی/بی‌ثباتی است ($r=0/759$).

ضرایب همبستگی در جدول ۱ نشان داد، متغیر روان رنجوری با همه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه همبستگی مثبت و معنی‌داری دارد. هر چند همبستگی بین متغیر روان رنجوری با همه طرح‌واره‌های ناسازگار

جدول ۲ ماتریس همبستگی متغیرهای روان رنجوری و سبک‌های دلبستگی (N=127)

متغیرهای تحقیق	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴
روان رنجوری	۸۳/۴۷	۲۹/۷۸	۱			
دلبستگی ایمن	۲۶/۱۳	۴/۳۱	-۰/۴۵۴**	۱		
دلبستگی اجتنابی	۱۴/۶۰	۴/۸۱	۰/۵۱۳**	-۰/۶۱۵**	۱	
دلبستگی دوسوگرا	۲۴/۳۵	۴/۹۴	۰/۴۶۶**	۰/۰۰۴	۰/۲۲۴*	۱

جدول ۲ نشان داد هر سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا می‌تواند متغیر روان رنجوری را پیش بینی کند و بین این دو متغیر رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۳ نتایج رگرسیون گام به گام روان رنجوری بر اساس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی

گام	متغیرهای پیش‌بین	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	ضریب F	سطح معناداری	ضریب R	ضریب تعیین
۱	رها شدگی/بی‌ثباتی	رگرسیون	۶۴۳۰۳/۳۵	۱	۶۴۳۰۳/۳۵	۱۶۹/۴۲	۰/۰۰۰	۰/۷۵۹	۰/۵۷۵
	باقیمانده		۴۷۴۴۴/۲۵	۱۲۵	۳۷۹/۵۵				
۲	رها شدگی/بی‌ثباتی و عدم خویشتن داری خود	رگرسیون	۷۲۷۸۷/۶۲	۲	۳۶۳۹۳/۸۱	۱۱۵/۸۳	۰/۰۰۰	۰/۸۰۷	۰/۶۵۱
	باقیمانده		۳۸۹۵۹/۹۷	۱۲۴	۳۱۴/۱۹				
۳	رها شدگی/بی‌ثباتی و عدم خویشتن داری خود و منفی گرایی/بدبینی	رگرسیون	۷۷۱۷۲/۴۸	۳	۲۵۷۲۴/۱۶	۹۱/۵۱	۰/۰۰۰	۰/۸۳۱	۰/۶۹۱
	باقیمانده		۳۴۵۷۵/۱۱	۱۲۳	۲۸۱/۱۰				
۴	رها شدگی/بی‌ثباتی و		۷۹۰۲۷/۳۰	۴	۱۹۷۵۶/۸۳	۷۳/۶۷	۰/۰۰۰	۰/۸۴۱	۰/۷۰۷

				۲۶۸/۲۰	۱۲۲	۳۲۷۲۰/۲۹	عدم خویشتن داری خود و منفی گرای بی‌دینی و دلبستگی ایمن
۰/۷۱۸	۰/۸۴۷	۰/۰۰۰	۶۱/۶۹	۱۶۰۵۲/۰۴	۵	۸۰۲۶۰/۱۸	۵ رها شدگی/بی‌ثباتی و عدم خویشتن داری خود و منفی گرای بی‌دینی و دلبستگی ایمن و دلبستگی دوسوگرا
				۲۶۰/۲۳	۱۲۱	۳۱۴۸۷/۴۲	

جدول ۴ ضرایب رگرسیون روان رنجوری بر اساس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی

متغیر	ضریب B	انحراف معیار	ضریب بتا	ضریب T	سطح معناداری	شاخص‌های همخطی تولرانس VIF
مقدار ثابت	۳۳/۶۶	۱۲/۷۰	-	۲/۶۵	۰/۰۰۹	
رها شدگی/بی‌ثباتی	۰/۴۸	۰/۱۶	۰/۲۵	۲/۹۸	۰/۰۰۳	۲/۹۳ ۰/۳۴
عدم خویشتن داری	۰/۷۱	۰/۱۴	۰/۳۳	۵/۰۲	۰/۰۰۰	۱/۸۷ ۰/۵۴
منفی‌گرایی/بدبینی	۰/۶۴	۰/۱۹	۰/۲۳	۳/۴۵	۰/۰۰۱	۱/۸۹ ۰/۵۳
دلبستگی ایمن	-۱/۲۲	۰/۳۹	-۰/۱۸	-۳/۱۸	۰/۰۰۲	۱/۳۳ ۰/۷۵
دلبستگی دوسوگرا	۰/۷۷	۰/۳۵	۰/۱۳	۲/۱۸	۰/۰۳۱	۱/۴۹ ۰/۶۷

های ناسازگار اولیه در مراجعین مراکز مشاوره شهر قم بود. طبق یافته‌های این پژوهش، بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و روان رنجوری رابطه معنادار وجود دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان به ویژگی‌های افراد دارای طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های افرادی که دارای روان رنجوری بالایی هستند، اشاره کرد. بخش عمده‌ای از استرس روان‌شناختی انسان به شیوه رویارویی وی با مشکلات بر می‌گردد و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، اعتقادات و فرض‌های نادرستی هستند که تفاسیر، ادراک‌ها، احساسات و رفتارهای فرد را تحت تاثیر قرار می‌دهند (یانگ، ۱۹۹۱). بر اساس تحلیل‌های انجام شده، مهمترین عامل از میان انواع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه برای پیش‌بینی روان رنجوری، طرح‌واره رهاشدگی/بی‌ثباتی، عدم خویشتن‌داری و منفی‌گرایی/بدبینی است. افرادی که طرح‌واره‌ی خویشتن‌داری/خود-انضباطی ناکافی دارند، نمی‌توانند برای دستیابی به اهدافشان، خویشتن-

جدول ۴ بر اساس مدل رگرسیون خطی به روش گام به گام نشان داد، سه طرح‌واره از بین ۱۸ طرح‌واره ناسازگار اولیه و دو سبک دلبستگی ایمن و دوسوگرا وارد مدل شده است. بیشترین میزان پیش‌بینی روان رنجوری با طرح‌واره عدم خویشتن‌داری است ($\beta = 0/33$). در مرتبه بعد ضریب رگرسیون مربوط به رهاشدگی/بی‌ثباتی از ضریب رگرسیون سایر متغیرها بیشتر است. ضریب رگرسیون دلبستگی دوسوگرا نیز مثبت است که نشان‌دهنده قابلیت پیش‌بینی روان رنجوری به وسیله این متغیر است؛ اما ضریب رگرسیون دلبستگی ایمن، منفی است که نشان می‌دهد این سبک دلبستگی به صورت معکوس با روان رنجوری ارتباط دارد. ($\beta = 0/25$).

بحث

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی پیش‌بینی روان رنجوری بر اساس سبک‌های دلبستگی و طرح‌واره

می کنند همیشه کارهای شغلی، اقتصادی و بین فردی به طرز اسفناکی اشتباه از آب در می آیند. این بیماران از اشتباه کردن خیلی می ترسند. این نوع طرز تفکر به نوبه خود منجر به گرفتاری های مالی، فقدان، احساس سرافکندگی یا در مخمضه افتادن می شود. از آن جایی که چنین بیمارانی، نتایج منفی احتمالی را اغراق آمیز جلوه می دهند، اغلب ویژگی هایی مثل نگرانی، تشویق، گوش به زنگی، غر زدن و بلا تکلیفی دارند (یانگ و کلو سوکو، ۲۰۰۳). همچنین صفت افسردگی در روان رنجوری تفاوت افراد سالم را در تمایل به تجربه عواطف افسرده اندازه می گیرد. افراد با نمرات بالا مستعد احساس گناه، غم، ناامیدی و تنهایی هستند. آن ها به راحتی مایوس می شوند و اغلب اندوهگین هستند. در نمرات پایین افراد به ندرت چنین هیجان هایی را تجربه می کنند اما آن ها لزوماً بشاش و خوشدل نیستند (گروسی، ۱۳۸۰). نتایج حاصل از این پژوهش با نتایج حاصل از پژوهش های دیگر که به طور مستقیم به بررسی رابطه بین طرح واره های ناسازگار اولیه و روان رنجوری توجه کرده اند، همانند موریس (موریس، ۲۰۰۶)؛ ساوا (ساوا، ۲۰۰۹)؛ رضایی و همکاران (رضایی، ۱۳۹۲)؛ بهرامی زاده (۱۳۹۲) همسو و هماهنگ می باشد.

از طرف دیگر اصطلاح سیستم دلبستگی به سیستمی تنظیم کننده اتلاف می شود که فرض می شود این سیستم در درون فرد وجود دارد (ماسن و همکاران، ۲۰۰۵). سبک های دلبستگی بر الگوهای پایدار فکر، انگیزش، هیجان، کنترل هیجان، کنترل تکانه و عملکرد بین فردی تاثیر می گذارد و این عواملی هستند که در پیش بینی روان رنجوری نیز موثر هستند. روان رنجوری به منزله احساس ناامنی روانشناختی در قلمرو روابط بین فردی است، احساسی که سبک دلبستگی نایمن اساساً و در دوران نوزادی بر مبنای آن در چارچوب رابطه

داری نشان دهند و ناکامی را به قدر کافی تحمل کنند. از سوی دیگر نمی توانند ابراز هیجان ها و تکانه هایشان را کنترل کنند. در شکل های خفیف تر این طرح واره، بیماران بر اجتناب از ناراحتی خیلی تاکید می کنند، به عنوان مثال سعی می کنند در روابط بین فردی، تعارضی ایجاد نکنند و از پذیرفتن مسئولیت های بیشتر طفره می روند (یانگ و کلو سوکو، ۲۰۰۳). همچنین از نظر مک کری و کاستا صفت شتابزدگی یا تکانشوری در روان رنجوری به ناتوانی در کنترل هوس ها، میل ها و آرزوها مربوط می شود. این امیال به حدی قوی به نظر می رسند که فرد نمی تواند در جلوی آن ها مقاومت کند، اگر چه ممکن است از رفتار خود پشیمان شود افراد در نمرات پایین مقاومت در مقابل چنین وسوسه هایی را آسان می دانند و تحمل بالایی در مقابل ناکامی دارند (گروسی، ۱۳۸۰). در خصوص ارتباط طرحواره رهاشدگی و عامل روان رنجوری میتوان گفت از نظر یانگ افرادی که طرح واره رهاشدگی / بی ثباتی دارند، بی اعتمادی نسبت به دریافت محبت دارند و اعتقاد دارند روابطشان با افراد مهم زندگی ثباتی ندارد. همچنین بی ثباتی هیجانی و غیر قابل پیش بینی بودن اعتماد ناپذیری و نامنظمی افراد مهم زندگی از ویژگی هایی است که در زیربنای شکل گیری طرح واره رهاشدگی / بی ثباتی قابل مشاهده است (یانگ و کلو سوکو، ۲۰۰۳). بنابراین این مدل های درونکاری شده نایمن، گسترش یافته و ویژگی های مرتبط با روان رنجوری را ایجاد خواهد کرد. در تبیین طرح واره ناسازگار منفی گرایی / بدبینی میتوان گفت افراد به جنبه های منفی زندگی (مثل درد، مرگ، فقدان، ناامیدی، تعارض و خیانت) خیلی توجه می کنند، در حالی که جنبه های مثبت را کم ارزش جلوه می دهند. این بیماران در حین فعال شدن این طرح واره، معمولاً دست به پیش بینی های افراطی می زنند. مثلاً پیش بینی

مراکز مشاوره استان قم می باشد که واجب است، در تعمیم نتایج به دیگر استان ها احتیاط شود.

سپاسگزاری

از اساتید محترم، مراکز مشاوره و شرکت کنندگان که در این پژوهش همکاری داشتند، سپاسگزاری می شود.

References

- Bahramizadeh H, Bahrami Ehsan H. (2013). Inter-relations between early maladaptive schema and personality traits. *J Res Behav Sci*, 11(3),219-227 (In persian).
- Besharat MA, Karimy K, Rahiminejad A. (2006). The studying of relationship between attachment style and personality phase. *J psychology & cultural science*, 36(1&2),37-55 (In persian).
- Calvete E, Orue L, Hankin BL. (2013). Early maladaptive schemas and social anxiety in adolescents: The mediating role of anxious automatic thoughts. *J Anxiety Disord*, 27(3),278-288.
- Damiano SR, Reece J, Reid S, Atkins L, Patton G. (2015). Maladaptive schemas in adolescent females with norexia nervosa and implications for treatment. *Journal of Eat behave*, 16(4),64-71.
- Deniz M E, Hamarta E, An R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students, *Social Behavior and Personality*, 33 (1),19-32.
- Dilmaç B, Hamarta E, Arslan C. (2009). Analyzing the trait anxiety and locus of control of undergraduates in terms of attachment styles. *Journal of Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (1),127-159.
- Fata L, Mootabi F, Dobson K, Moludi R, Zeae K. (2010). Psychometric Properties of Young Schema Questionnaire in an Iranian Non-clinical Sample. *Journal of Management System University of Tabriz*, 16(4),227-246 (In persian).

نوزار- مادر شکل می گیرد و در مراحل بعدی تحول گسترش می یابد و به صورت روان رنجوری ظاهر می شود(بشارت و همکاران، ۱۳۸۶). احساس امنیت در افراد با دلبستگی ایمن باعث می شود که فرد ثبات عاطفی بیشتری را دارا باشد و معمولاً این افراد آرام، معتدل و راحت هستند. این ویژگی ها در افراد با دلبستگی ایمن با ویژگی های افرادی که در روان رنجوری نمره پایینی می گیرند همسو و هماهنگ است. به عبارت دیگر افراد با دلبستگی ایمن تجربه کمتری از عواطف منفی چون ترس، غم، اضطراب، عصبانیت، احساس گناه و نفرت دارند و در نتیجه در روان رنجوری نمره پایینی می گیرند. و افراد با دلبستگی دوسوگرا تجربه هر چه بیشتری این عواطف دارند و در نتیجه در روان رنجوری نمرات بالاتری دریافت می کنند. این یافته ها با نتایج پژوهش زارعی (زارعی و همکاران، ۱۳۹۳)، بشارت و همکاران (بشارت و همکاران، ۱۳۸۶)، دنیز و همکاران (دنیز و همکاران، ۲۰۰۵)، دیلماس و همکاران (دیلماس و همکاران، ۲۰۰۹)، مک ماهان و همکاران (مک ماهان و همکاران، ۲۰۰۷) که به بررسی رابطه بین روان رنجوری و دلبستگی توجه کرده اند، مطابقت دارد.

نتیجه گیری

نتایج یافته های این پژوهش در زمینه این که از بین طراحواره های ناسازگار اولیه و سبک های دلبستگی کدام عامل برای پیش بینی روان رنجوری از اولویت بیشتری برخوردار است، نشان داد که مهمترین عامل برای پیش بینی روان رنجوری به ترتیب طرح واره عدم خویشتن داری، طرح واره رهاشدگی/ بی ثباتی و طراحواره منفی گرایی/ بدبینی و در متغیر سبک های دلبستگی، می توان به سبک دلبستگی دوسوگرا و ایمن اشاره نمود. نتایج این پژوهش مرتبط به مراجعان

- Garousi Farashi MT. (1380). Personality evaluation. first ed. Tabriz: Nashre Danial & jame pazhoh, (In persian).
- Mason O, Platts H, Tyson M. (2005). Early maladaptive schemas and adult attachment In a UK clinical population. *Journal of Psychol Psychother*, 78(4),549-64.
- McCrae RRR, Costa. (1991). Adding liebe underbeit: The Full Five-factor model of well-being. *Personality & social psychology bulletin*.
- McMahon B. (2007). Organizational commitment, relationship commitment and their association with attachment style and locus of control. Unpublished master's thesis, Master of Science in Psychology, Georgia Institute of Technology, Atlanta.
- Muris P. (2006). Maladaptive schemas in non-clinical adolescents: relations to perceived parental rearing behaviours, big five personality factors and psychopathological symptoms. *Journal of Clinical Psychology and Psychotherapy*, 13(1),405-413.
- Noeiiran L, Mahmoud Alilou M. (2015). Predicting quality of life and happiness based on attachment style. *Iranian Journal of Rehabilitation Research in Nursing*, 1(4),60-69 (In persian).
- Rezaei M, GHolamrezayi S, Sepahvandi M, Ghazanfari F, Darikvand F. (2013). The potency of early maladaptive schemas and personality dimensions in prediction of depression. *Thought and Behavior in Clinical Psychology*, 8(29),77-86 (In persian).
- Sava FA. (2009). Maladaptive schemas, irrational beliefs, and their relationship with the five-factor personality model. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 9(5), 135-147.
- Tabachnick BG, Fidell LS. (2007). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson/ Allyn & Bacon.
- Thimm JC. (2010). Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. *Journal of behavior therapy and experimental psychiatry*, 41(4), 373-380.
- Wang CE, Halvorsen M, Eisemann M, Waterloo K. (2010). Stability of dysfunctional attitudes and early maladaptive schemas: A 9-year follow-up study of clinically depressed subjects. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 41(4), 389-396.
- Young JE, Klosko JS, Weishaar ME. (2003). *Schema therapy, A practitioner's guide*. New York: Guilford Press.
- Young JE. (1991). *Cognitive therapy for personality disorders a schema focused approach (Practitioner's Resource Series)*. 3 rd.ed. US: Professional Resource Exchange.
- Zarei E, Karami Boldaji R, Heydari H, Hossein Khanzadeh A, Baharloo G. (2014). Prediction of the Five-Factor Personality Traits of Students based on Adult Attachment Styles. *J Resaerch of cognitive and Behavioral Sciences*, 1(4),167-180 (In persian).